

François Hollande in oorlog met de Islamitische Staat (IS)

De invloed van islamitisch geïnspireerde terroristische organisaties op de output van een
politiek leider

Universiteit Leiden

Naam: Dorinde van Eck

Studentnummer: s1395203

Universiteit: Universiteit Leiden

Instituut: Politieke Wetenschap

Studie: Internationale Betrekkingen en Organisaties

Bachelorproject 11: Politieke Leaders in Internationale Conflicten en Kwesties

Docente: Femke Bakker

Aantal woorden: 8367

Deadline verbeterde versie: 12 juni 2017

Inhoudsopgave

1. Introductie.....	3
2. Literatuur review.....	4
2.1. Het fenomeen terrorisme.....	4
2.2. Terroristische daden leiden tot crisissituatie.....	4
2.3. Belang van politiek leider tijdens crisis.....	5
2.4. Probleemstelling.....	6
3. Theoretisch kader.....	7
3.1. De machtsverschuiving richting de politiek leider tijdens crisissituaties	7
3.2. De manifestaties van de machtsverschuiving.....	9
3.3. De doelen van terroristische organisaties.....	11
3.4. De weg richting de doelen.....	13
3.5. Het creëren van een crisissituatie door terroristen.....	14
4. Methodologie.....	16
4.1. Methode.....	16
4.2. Data en dataselectie.....	16
4.3. Casus selectie.....	17
4.4. Operationalisering.....	18
5. Resultaten en analyse.....	19
5.1. Verwachting 1.....	19
5.2. Verwachting 2.....	23
5.3. Verwachting 3.....	25
6. Conclusie en discussie.....	25
7. Bibliografie.....	28

1. Introductie

Dictators die lange tijd aan de macht waren in het Midden-Oosten, waaronder in Tunesië, Egypte en Libië, moesten plaatsmaken voor de wil van het volk. Het volk wilde namelijk een democratie. Nadat deze dictators ofwel afgetreden ofwel afgezet waren, volgde een periode van revoluties, protesten en opstanden (Gartenstein-Ross, 2015, p.343). Deze periode staat bekend als de Arabische Lente. Het begin van de Arabische Lente bleek tevens een voedingsbodem te zijn voor terroristische organisaties die door de anarchistische situatie in de betreffende landen konden groeien (Gartenstein-Ross, 2015, p.345). Zodoende is de voor het Westen grootste islamitisch geïnspireerde terroristische bedreiging ontstaan: de organisatie Islamitische Staat¹. Deze vormt een nieuwe onderscheidende uitdaging voor het Westen op het gebied van veiligheid en counterterrorisme (Byman, 2015, p.187). De vele terroristische aanslagen die recentelijk in Europa hebben plaatsgevonden (Jenkins, 20 december 2016), tonen in feite aan dat de huidige veiligheidssystemen en het counterterrorismebeleid de aanslagen van IS niet volledig kunnen weren (Byman, 2015, p.187). Niet alleen vormt IS een uitdaging voor de huidige veiligheidsinstituten, maar ook voor de huidige politieke leiders van de landen waar IS haar aanslagen uitvoert.

In dit onderzoek staat de volgende onderzoeksvraag centraal “in hoeverre hebben de daden van islamitisch geïnspireerde terroristische organisaties invloed op de output van een politiek leider en is deze invloed zoals deze organisaties voor ogen hebben”. Dit onderzoek kijkt naar de output van een politiek leider aangezien aan de hand van de output, zijnde zijn beleid en zijn electorale positie, het meest concreet zichtbaar wordt hoe de daden van deze terroristische organisaties invloed hebben (Boin, McConnell & ‘t Hart, 2008, p.15). Tevens zitten er achter de daden van terroristische organisaties specifieke doelen (Beck, 2008, p.1566). Om deze doelen te behalen, proberen de terroristen de output van de politiek leider zodanig te beïnvloeden dat het hun doelen dient. Zodoende kijkt het onderzoek ook of de output van een politiek leider in overeenstemming is met de doelen van de terroristen. Aan de hand van de verwachtingen op basis van theorieën, die het theoretisch kader toelicht, bestudeert het onderzoek of de theorieën sporen met de empirie. De casus die geanalyseerd wordt, zijn de aanslagen in Parijs in november 2015 door IS, die plaatsvonden onder het bewind van de

¹ De Islamitische Staat (IS), voorheen geaffilieerd met Al Qaida, brak eind 2013 haar banden met Al Qaida. Deze terroristische organisatie is volgens Al Qaida zo wreed dat zij hebben verklaard niet geassocieerd te willen worden met IS (Byman, 2015, p.2).

Franse president François Hollande. Uit de casus is gebleken dat wel het beleid van Hollande is beïnvloed; de aanslagen hebben echter geen invloed gehad op zijn electorale positie. Ook veranderde zijn beleid niet in de richting zoals IS had bedoeld.

2. Literatuur review

2.1. Het fenomeen terrorisme

De connotatie van het concept terrorisme verandert voortdurend (Rosenthal, 2008, p.7). Zodoende zijn wetenschappers het tot op heden niet eens over een eenduidige definitie van terrorisme en blijft het een omstreden concept (Peoples & Vaughan-Williams, 2015, p.140). Volgens Wight (2009, p.100) is terrorisme ‘(...) a bit like pornography, and you will know it when you see it’. Desalniettemin is er veel onderzoek gedaan naar het concept terrorisme, onder anderen door Schmidt en Jongman. Zij hebben een inhoudsanalyse uitgevoerd op 109 definities van terrorisme, waaruit zij vervolgens concluderen dat bepaalde componenten van deze definities frequent voorkomen, namelijk: ‘violent, political, fear, threat, effects and (anticipated) reactions’ (Rosenthal, 2008, p.10). Volgens Beck (2008, p.1566) is de continue discussie over de definitie van terrorisme oneindig en om deze reden stelt hij dat terrorisme beter te begrijpen is als een zogeheten *repertoire of action*. Een *repertoire of action* is een set van protestvormen die door groepen of organisaties gehanteerd kunnen worden. Terrorisme is een specifieke protestvorm, die een extreme vorm van politiek geweld omvat (della Porta, 2008, p.221-222). Volgens della Porta (2008, p.222) is de keuze voor terrorisme als *repertoire of action* afhankelijk van de doelen die groepen of organisaties hebben. Terroristische organisaties hebben aldus doelen die zij middels hun *repertoire of action* bestaande uit terroristische daden willen bereiken (Beck, 2008, p.1566). De manier waarop terroristen hun doelen trachten te behalen, licht dit onderzoek in het theoretisch kader nader toe.

2.2. Terroristische daden leiden tot crisissituatie

Hoewel terroristische daden verschillende verschijningen kunnen aannemen, waaronder ontvoeringen, kapingen, gerichte aanslagen (de Wijk, 2008, p.111), hebben deze daden allen hetzelfde gevolg, namelijk hun voorkomen leidt tot een crisissituatie in een land (Ansell, Boin & ‘t Hart, 2014, p.1). Naast de gebeurtenis van een terroristische daad zijn er meerdere gebeurtenissen die vallen onder de noemer van een crisis (Drennan & McConnell, 2007, p.14), waaronder natuurrampen, financiële crisissen, cybercrime, uitbraak epidemieën,

internationale conflicten en oorlogen (Ansell et al., 2014, p.1). Boin, 't Hart & Stern (2005, p.5) maken onderscheid tussen natuurgisissen en zogeheten *man-made* gisissen. Natuurgisissen worden veroorzaakt door natuurlijke krachten en *man-made* gisissen worden veroorzaakt door opzettelijk acties van 'vijanden' zowel binnen als buiten de samenleving (Boin et al., 2008, p.3). Volgens Boin et al. (2005, p.2) is een crisis '(...) a phase of disorder in the seemingly normal development of a system'. Boin & 't Hart (2003, p.545) voegen hieraan toe dat gisissen niet als afgebakende gebeurtenissen door tijd en ruimte beschouwd kunnen worden, maar als langere periodes. Crisissituaties zijn aldus situaties die flink afwijken van 'normale' situaties. De factoren die de 'normale' situatie van een crisissituatie onderscheiden zijn: er is sprake van hoge bedreiging, er heersen veel onzekerheden en er is een verhoogde tijdsdruk om acties te ondernemen (Drennan & McConnell, 2007, p.20). Deze factoren ontregelen de samenleving waaronder de politiek (Boin et al., 2005, p.1; Drennan & McConnell, 2007, p.18). Zodoende, verschilt de politieke context tijdens een crisis ook met de 'normale' politieke context. De bureaucratische processen die normaal gesproken gelden, worden namelijk ontwricht. Dit betekent dat autoriteiten zich tijdens een crisis niet kunnen baseren op deze langdurige bureaucratische processen, maar snel moeten handelen. Dit vanwege de verhoogde tijdsdruk die er is om acties te ondernemen (Rosenthal & Muller, 2008, p.412). Tevens hebben de autoriteiten tijdens een crisis ook te maken met een bevolking die oplettender is, wat betekent dat het volk hen tijdens een crisis meer verantwoordelijk houdt voor hun optreden dan ten tijde van 'normale' politiek (Ansell et al., 2014, p.2).

2.3. Belang van politiek leider tijdens crisis

Naast de impact van een crisis op de samenleving, waaronder de politiek, heeft een crisis ook impact op de rol van een politiek leider van een land (Drennan & McConnell, 2007, p.18). Volgens Boin & 't Hart (2003, p.544) is het een natuurlijke neiging van burgers om in stresssituaties, die door het voorkomen van een gisissen ontstaan, richting hun politiek leider te kijken en tevens verwachten zij van hem '(...) to do something'. Om deze reden beschouwt Neustadt (1990) de politiek leider als de belangrijkste sleutelfiguur tijdens een crisis. Er zijn daarentegen veel politieke wetenschappers binnen de studie van internationale betrekkingen die doorgaans de neiging hebben om de rol van politieke leiders te ontkennen of zelfs te negeren (Byman & Pollack, 2001, p.110). Volgens Hermann & Hagan (1998, p.124) focussen

deze wetenschappers zich doorgaans op de externe beperkingen² die de invloed van een politiek leider verkleinen. Binnen de internationale betrekkingen veronderstelt voornamelijk de stroming van het realisme dat, ondanks dat er wellicht individuele verschillen tussen politieke leiders zijn, de politieke uitkomsten zullen ontstaan vanwege de beslissende invloed die de externe beperkingen hebben (McDermott, 2014, p.313). Byman & Pollack (2001, p.145) zijn het hier beslist niet mee eens en stellen dat ‘(...) ignoring Hitler, Bismarck, Napoleon, and other monumental figures is like trying to understand art or music without Michaelangelo or Mozart’ (Byman & Pollack, 2001, p.145). Zij beweren dat het onmogelijk is om de verschillen in het gedrag van staten te verklaren, zonder de rol van de individuele leider in acht te nemen (Byman & Pollack, 2001, p.108). Volgens Ansell et al. (2014, p.1) is het voornamelijk in crisissituaties onmogelijk om de rol van een politiek leider te negeren, aangezien in deze situaties de macht van een leider aanzienlijk toeneemt (Hermann & Kegley, 1995, p.515). Hoe deze toenemende macht zich uit, licht het theoretisch kader nader toe.

2.4. Probleemstelling

Volgens sommige wetenschappers heeft het voorkomen van een crisis, waaronder een terroristische daad, veel impact op een politiek leider (Drennan & McConnell, 2008, p.18). Volgens Boin et al. (2008, p.6) is er reeds veel literatuur over de processen die ontstaan tijdens een crisis, de rol van een politiek leider daarin en hoe een politiek leider met de crisis omgaat. Echter, er is volgens hen vooralsnog te weinig aandacht besteed aan de periode na de crisis en de impact die crisissen uiteindelijk hebben op de output van een politiek leider (Boin et al., 2008, p.6). De output van een politiek leider, die door een crisis beïnvloed worden, zijn: de electorale positie van een leider en zijn beleid (Boin et al., 2008, p.14-15). Terroristische daden zijn *man-made* crisissen, wat betekent dat deze vorm van een crisis in tegenstelling tot natuurrampen, is ontstaan door een opzettelijke daad van mensen (Boin et al., 2008, p.3). Terroristische organisaties hebben aldus doelen achter hun daden. Dit onderzoek gaat na hoe deze daden, waar specifieke doelstellingen achter schuilen, invloed hebben op de output van een politiek leider. Dit heeft geleid tot de volgende onderzoeksvraag:

² Deze externe beperkingen zijn: het anarchistische systeem in de internationale politiek, de binnenlandse politiek en de institutionele dynamiek (Byman & Pollack, 2001, p.108).

In hoeverre hebben de daden van islamitisch geïnspireerde terroristische organisaties invloed op de output van een politiek leider en is deze invloed zoals deze organisaties voor ogen hebben?

Hoewel er verschillende religieuze terroristische organisaties zijn (Post & George, 2004, p.135-156), domineren de terroristische organisaties die aanslagen plegen in naam van de islam tegenwoordig het politieke debat (Pew Research, 27 februari 2017). Westerse regeringen zien islamitisch geïnspireerde terroristische organisaties als een bedreiging voor hun veiligheid (Nesser, 2015, p.3). Deze zienswijze is volgens Wight (2009, p.104) gebaseerd op de frictie tussen de basisprincipes van de islam en de Westerse ideologie. Hij stelt dat in het Westen het principe van staatssoevereiniteit heerst, terwijl de islam predikt dat de soevereiniteit bij God ligt. Tevens maakt de islam geen onderscheid tussen religie en politiek, terwijl in het Westen voornamelijk de gedachte heerst dat deze twee gescheiden moeten zijn (Wight, 2009, p.104). Zodoende staan in dit onderzoek islamitisch geïnspireerde terroristische organisaties centraal.

3. Theoretisch kader

Deze sectie licht twee verschillende theorieën toe, die zij vervolgens samenbrengt. De eerste theorie heeft betrekking op de machtsverschuiving richting de politiek leider in crisissituaties. De tweede theorie betreft de sequentie waarop terroristen hun doelen trachten te behalen en de manier waarop zij de politiek leider in dit proces hopen te beïnvloeden. Tevens worden op basis van de theorieën de assumpties (A) met betrekking tot de casus geformuleerd. Ofwel: dit zijn uitgangspunten waar de analyse van uitgaat en die niet meer ter discussie zullen staan. Ook worden de verwachtingen (V) die gebaseerd zijn op de theorieën, met betrekking tot de casus uiteengezet.

3.1. De machtsverschuiving richting de politiek leider tijdens crisissituaties

Parallel aan de verschillen die er zijn tussen de politiek ten tijde van een crisis en de 'normale' politiek, lopen de verschillen tussen de rol van de politiek leider in beide situaties (Ansell et al., 2014, p.2). Volgens Hermann & Kegley (1995, p.515) heeft een politiek leider ten tijde van crisis aanzienlijk meer macht. Tijdens een crisis ontstaat er namelijk een algemene neiging dat burgers richting hun leider kijken en tevens van hem verwachten dat hij

acties zal ondernemen om de crisis te minimaliseren (Boin et al., 2005, p.1). Volgens Hermann & Kegley (1995, p.515) zorgt deze sterke neiging ervoor dat de macht zich verplaatst naar het hoogste niveau van de overheid, zijnde de politiek leider. Dit maakt het voor een politiek leider mogelijk om cruciale beslissingen te nemen tijdens een crisis (Ansell et al., 2014, p.8). Bovendien creëren crisissen een zogeheten *window of opportunity*, wat het mogelijk maakt voor leiders om het beleid te kunnen veranderen (Boin & 't Hart, 2003, p.545). Hieruit volgt de volgende assumptie met betrekking tot de casus:

A1: De aanslagen in Parijs hebben een crisissituatie veroorzaakt, waardoor er een machtsverschuiving richting president Hollande plaatsvond

Op 13 november 2015 riep president François Hollande in zijn eerste reactie na de aanslagen in Parijs de noodtoestand (*état d'urgence*) uit. Die was geldig voor het gehele grondgebied van Frankrijk (Sharma, 13 november 2015). De *état d'urgence* is één van de drie noodregimes³ van Frankrijk (Loof, 2016, p.153). Deze Franse noodtoestand, waarop Hollande zich beriep na de aanslagen, is gebaseerd op de Wet 55-385⁴ uit 1995 (Kampmark, 29 november 2015). Het uitroepen van de noodtoestand is een bevoegdheid die toebehoort aan slechts de president van Frankrijk en van deze bevoegdheid mag uitsluitend gebruik worden gemaakt in crisissituaties (Erk, Heijstek-Ziemann & Louwerse, 2013, p.91). Daarnaast is het door de verklaring van de noodtoestand toegestaan voor de president om noodmaatregelen te treffen (Loof, 2016, p.158).

De noodmaatregelen die Hollande direct na de aanslagen aankondigde om de terroristische dreiging te minimaliseren waren de volgende: meer bevoegdheden voor de politie om zonder bevel huizen te doorzoeken en verdachten van terrorisme willekeurig op te pakken, het

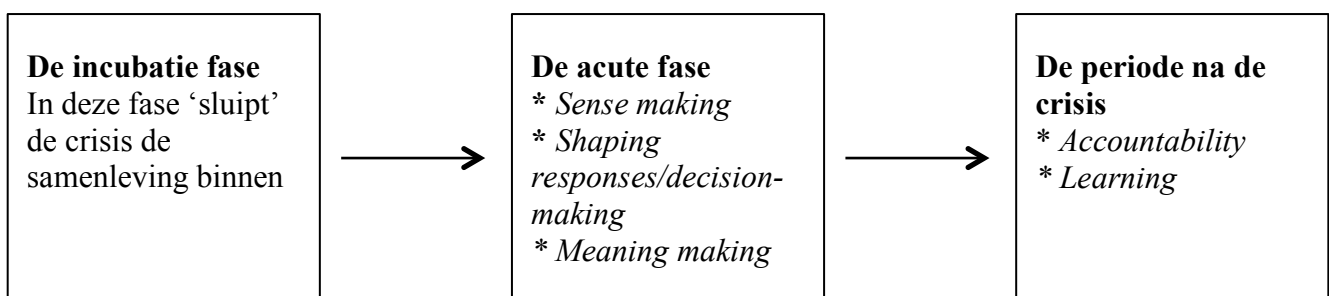
³ Naast deze vorm zijn er twee andere typen noodregimes mogelijk in Frankrijk waarop een president zich kan beroepen, namelijk op zowel Artikel 16 als Artikel 36 uit de Franse Constitutie van 1958 (Kampmark, 29 november 2015). Het noodregime dat beschreven staat in Artikel 6 van de Constitutie kan uitgeroepen worden indien de instituties van de Republiek, de onafhankelijkheid van de Natie, de integriteit van het grondgebied, het nakomen van internationale afspraken, het functioneren van de overheid onder ernstige en hoge dreiging komen (Franse Constitutie, 1958, Artikel 16). In Artikel 36 staat een noodregime beschreven dat een militair karakter heeft en slechts uit kan worden geroepen indien er sprake is van een oorlogssituatie, zijnde een inval door een buitenlandse staat of een gewapende opstand (Loof, 2016, p.155).

⁴ Om een beroep te kunnen doen op dit noodregime, staat in Artikel 1 van deze wet beschreven dat er sprake moet zijn van een actuele bedreiging die een ernstige bedreiging vormt voor het hele Franse grondgebied. In Artikel 2 staat dat deze noodtoestand maximaal 12 dagen mag duren en met toestemming van het parlement verlengd kan worden (Loof, 2016, p.154). De noodtoestand van 13 november 2015 reeds vier keer verlengd en deze noodtoestand zal hoogstwaarschijnlijk gelden tot 15 juli 2017 (NOS, 14 december 2016).

tijdelijk sluiten van de nationale grenzen en het nogmaals starten van *Operatie Sentinelle*⁵ (Lequesne, 2016, p.308; Chossudovsky, 2016; Loof, 2016, p.158; Sharma, 13 november 2015; van den Dool, 15 november 2015). Een andere noodmaatregel die Hollande op 15 november 2015 nam, was zijn bevel om Raqqa de hoofdstad van het kalifaat van IS te bombarderen (France Diplomatie, 16 november 2015). De president is de enige actor die de noodtoestand mag uitroepen en aldus uitzonderlijke maatregelen mag nemen. Omwille van deze toegenomen macht is het aannemelijk om (eventuele) veranderingen in het beleid als gevolg van de aanslagen aan hem, als leider, toe te rekenen.

3.2. De manifestaties van de machtsverschuiving

Volgens Boin et al. (2005, p.9) uit de machtsverschuiving richting de politiek leider zich onder meer in de strategische taken die een leider toegewezen krijgt tijdens een crisis. De normatieve assumptie achter de toewijzing van deze taken aan de politiek leider is dat politieke leiders een bijzondere verantwoordelijkheid dragen om de samenleving te beschermen tegen de negatieve gevolgen van een crisis (Boin et al., 2005, p.10). Volgens Boin et al. (2005, p.10) bestaat een crisis uit drie fases, waarbij elke fase specifieke strategische taken voor een leider omvat:

De drie strategische taken in de acute fase van de crisis hebben alle betrekking op de communicatie van een politiek leider richting het volk omtrent de crisissituatie (Boin et al., 2008, p.8). De taak *sense making* houdt in dat de politiek leider aan het volk uitlegt hoe de crisis heeft kunnen gebeuren en hoe die voorkomen had kunnen worden (Boin et al., 2005, p.19). *Meaning making* betreft de communicatie omtrent de aard van de crisis: wat voor crisis is het, wat is er gebeurd, waarom is het gebeurd en wat staat er op het spel (Ansell et al.,

⁵ Na de terroristische aanslagen in januari 2015 op het hoofdkantoor van het satirische tijdschrift Charlie Hebdo in Parijs, waarbij meer dan tien mensen om het leven kwamen, werd het leger ingezet om 'gevoelige' publieke locaties te beschermen, waaronder vliegvelden, stations en toeristische gebieden (Lequesne, 2016, p.308).

2014, p.10)? Bij de taak *decision-making* draait het om de communicatie richting het volk wat betreft de cruciale beslissingen en acties die een leider zal nemen om zijn volk te beschermen tegen de crisis (Ansell et al., 2014, p.8).

De twee strategische taken van de politiek leider in de periode na de crisis zijn in feite processen waarin de politiek leider een rol heeft (Ansell et al., 2014, p.6). De output van de processen van *accountability* en *learning* zijn respectievelijk de electorale positie en het beleid van een leider (Boin et al., 2008, p.288). Bij het *accountability*-proces komen door de crisis de eventuele tekortkomingen van een leider aan het licht, hier rekent het volk een leider doorgaans op af ofwel, het volk houdt de leider verantwoordelijk voor zijn optreden tijdens de acute fase van de crisis (Drennan & McConnell, 2007, p.178). Zodoende beloont het volk leiders die succesvol optreden tijdens de crisis en leiders die hier niet in slagen, straft het volk electoraal (Boin & 't Hart, 2003, p.544). De output van het *learning*-proces heeft betrekking op de veranderingen die er naar aanleiding van de crisis plaatsvinden in het beleid. Volgens Boin et al. (2008, p.14) hebben crisissen de neiging om de politieke en maatschappelijke tekortkomingen bloot te stellen, wat doorgaans leidt tot vastberadenheid bij politieke leiders om zodanige aanpassingen in het beleid door te voeren, met als doel een dergelijke crisis in de toekomst te voorkomen.

Dit onderzoek bekijkt hoe een crisis invloed heeft op de output van de twee processen van de politiek leider, ofwel hoe een crisis invloed heeft op de electorale positie en het beleid van de politiek leider. Dit betekent dat de output van de processen in de periode na de crisis centraal staan en dat de daadwerkelijke uitvoering van de strategische taken in de acute fase achterwege is gelaten. Desalniettemin is het relevant om de strategische taken in de acute fase in ogenschouw te nemen aangezien deze taken enigszins samenhangen met de output na de crisis. De output van het *accountability*-proces wordt bepaald op basis van de communicatie en het optreden van de politiek leider tijdens de acute fase (Boin et al., 2008, p.9). Daarnaast hangt de output van het *learning*-proces samen met de taak *decision-making* (Boin et al., 2008, p.9). Volgens Boin et al. (2008, p.16) gebruikt de politiek leider in de acute fase bij de taak *decision-making* retoriek over de acties die genomen zullen worden en de forse veranderingen die hij in het beleid zal doorvoeren. Echter, blijkt in de periode na de crisis pas of hij de daad bij het woord voegt ofwel, het wordt evident of hij daadwerkelijk veranderingen doorvoert in het beleid als gevolg van het *learning*-proces. Op basis hiervan valt het volgende te verwachten:

V1: In de periode na de crisis zal uit de output van het learning-proces blijken of de communicatie van Hollande bij de decision-making taak daadwerkelijk in het beleid is doorgevoerd.

V2: In de periode na de crisis zal uit de output van het accountability-proces blijken of Hollande electoraal beloond of gestraft wordt op basis zijn optreden in de acute fase van de crisis

3.3. De doelen van terroristische organisaties

Volgens Beck (2008, p.1566) is een terroristische organisatie een bijzondere vorm van een *social movement*. Volgens Tilly & Tarrow (2015, p.11) bestaat een social movement uit de volgende componenten, het maken van politieke claims om hun doelen te behalen, het hebben van een *repertoire of action* en het herhalen van openbare uitingen, gedreven door tradities. Hetgeen een terroristische organisatie onderscheidt van andere vormen van *social movements* is haar gebruik van terrorisme als *repertoire of action*. Wat terroristen gemeen hebben met andere vormen van *social movements* is het feit dat zij politieke claims maken om hun doelen te bereiken (Beck, 2008, p.1566). Op basis van deze opvatting van Beck, namelijk dat een terroristische organisatie een *social movement* is, wordt het volgende geassumeerd:

A2: De islamitisch geïnspireerde terroristische organisatie IS heeft net als een social movement doelen die zij middels haar daden trachten te bereiken.

A3: Achter de aanslagen in Parijs, uitgevoerd door IS, zat een specifieke politieke claim, die bijdraagt aan het behalen van de doelen van IS

De organisatie IS heeft bepaalde doelen die zij wil behalen en hen tevens tot acties aanzetten. Het voornaamste doel is om een algehele islamitische staat op te bouwen (Byman, 2015, p.170-171). IS wil controle over de soennitische gebieden in Irak en Syrië en vanuit deze gebieden wil zij zich uitbreiden over de rest van de wereld (Byman, 2015, p.170). Om haar reeds uitgeroepen kalifaat, waarvan Raqqa de hoofdstad is, te behouden en uit te breiden, gebruikt zij extreem veel geweld tegen iedereen die haar hierin belemmert (Byman, 2015,

p.172). Zij volgen een strenge vorm van de soennitische islam⁶ en is intolerant tegenover diegene, die deze ideologie niet aanhangen, waaronder sjiitische moslims, christenen en ongelovigen (Sprusansky, 2014, p.19). Op basis van deze doelen voert IS haar aanslagen uit en zodoende zat er een specifieke claim achter de aanslagen in Parijs, die binnen het raamwerk van haar doelen valt. Een dag na de aanslagen op 14 november 2015 laat IS middels een mededeling⁷ weten dat zij verantwoordelijk is voor de aanslagen in Parijs (SITE Intelligence Group, 14 november 2015). Uit het volgende fragment blijken de eisen die IS stelt aan Frankrijk:

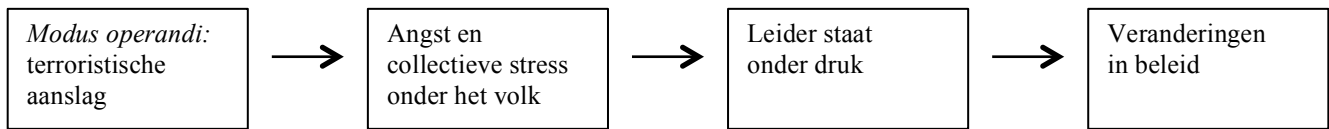
Let France and those who walk in its path know that they will remain on the top of the list of targets of the Islamic State, and that **the smell of death will never leave their noses as long as they lead the convoy of the Crusader campaign, and dare to curse our Prophet, Allah's peace and blessings be upon him, and are proud of fighting Islam in France and striking the Muslims in the land of the Caliphate with their planes** [nadruk toegevoegd], which did not help them at all in the streets of Paris and its rotten alleys. This attack is the first of the storm and a warning to those who wish to learn (SITE Intelligence Group, 14 november 2015).

Frankrijk staat aldus het hoogst op de IS-lijst van doelwitten. Hoewel de verklaring meerdere eisen opsomt, is de eis van 'striking the Muslims in the land of the Caliphate' het meest aannemelijk. Dit omdat volgens ooggetuigen de schutters van de Bataclan concertzaal, een van de acht plekken in Parijs waar op 13 november 2015 aanslagen zijn uitgevoerd (The New York Times, 9 november 2016), tijdens de schietpartij deze eis duidelijk maakte, dat Frankrijk moet stoppen met het bombarderen van IS (Sterkenburg, 14 november 2015; De Hoop Scheffer, Michelot & Quencez, 2016, p.18).

⁶ IS volgt de stroming van het salafisme binnen de islam (Byman, 2015, p.171). Salafisme is een pure vorm van de sunni islam. Aanhangers van deze stroming willen de deugden, vroomheid en praktijken idealiseren die kenmerkend zijn voor de beginjaren van de oprichting van de islam (Hassan, 2016, p.759).

⁷ De verklaring van IS, waarin zij de aanslagen in Parijs opeist, werd eerst via een audio in het Arabisch en Frans uitgegeven. Later kwam IS met een Engelse transcriptie van de audio (SITE Intelligence Group, 14 november 2015).

3.4. De weg richting de doelen

Via deze weg hopen terroristen hun doelen te bereiken (de Wijk, 2008; Criado, 2017; Abrahms, 2008). De *modus operandi* van terroristen omvatten zowel de middelen als de strategieën die terroristen kiezen om hun doelstellingen te bereiken (de Wijk, 2008, p.111). Terroristen kiezen bewust voor het gebruik van extreem geweld als middel (Criado, 2017, p.198). Volgens Kydd & Walter (2006, p.51) is de redenering achter het gebruik van het geweld dat terroristen op deze manier een signaal hopen af te geven: zij willen laten zien hoe ver zij bereid zijn te gaan om hun doelen te halen. En tevens dat er hoge kosten verbonden zijn aan het niet inwilligen van hun politieke claims. Achter het gebruik van het geweld zit tevens een strategie, waarnaar ook wel verwezen wordt als de *Strategic Model of Terrorism* (Abrahms, 22 april 2015). Deze strategie houdt in dat terroristen, middels hun daden, een bepaald strategisch effect bij het volk teweeg willen brengen (de Wijk, 2008, p.110). Volgens Criado (2017, p.197) is het voornaamste beoogde strategische effect dat burgers onder dreiging van terroristische aanslagen druk uitoefenen op de politiek leider en hem dwingen zijn beleid te veranderen. Volgens de Wijk (2008, p.103) adresseren terroristen zich te allen tijde tot de politiek leider en zij hopen hem met hun daden te beïnvloeden aangezien zij de politiek leider als verantwoordelijke zien voor het beleid dat terroristen uiteindelijk willen veranderen (de Wijk, 2008, p.103). Hieruit volgt de volgende assumptie:

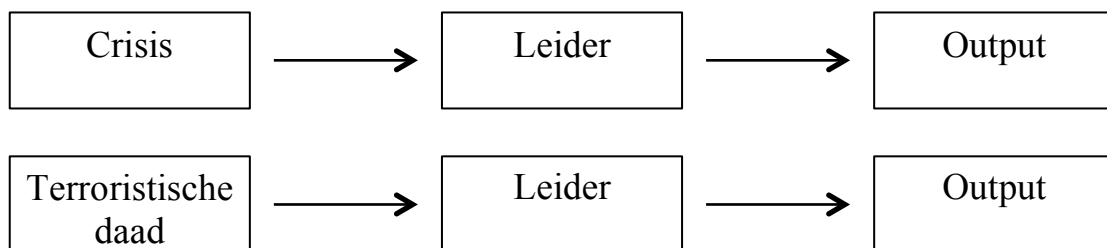
A4: IS beschouwde Hollande als belangrijkste target om met de Parijs aanslagen te beïnvloeden

Hoewel het lastig is om deze theorie empirisch aan te tonen, is het wel mogelijk om de waarschijnlijkheid van deze theorie in de casus aannemelijk te maken. Uit de casus blijkt dat IS zich op meerdere manieren specifiek adresseerde tot Hollande. In de verklaring van IS op 14 november 2015 is expliciet gerefereerd aan Hollande als 'the imbecile of France'. Ook is aangegeven dat het voetbalstadion waar de president die avond was, bewust als een van de doelwitten is uitgekozen voor de aanslagen (SITE Intelligence Group, 14 november 2015).

Ook schijnen de schutters van de Bataclan concertzaal het volgende te hebben geroepen ‘it is the fault of Hollande, he shouldn’t be intervening in Syria’ (De Hoop Scheffer et al., 2016, p.18). Volgens de Hoop Scheffer et al. (2016, p.18) maken de terroristen Hollande door deze verwijzingen volledig verantwoordelijk voor zijn buitenlandsbeleid ten aanzien van de reeds lopende militaire operaties in Syrië tegen IS. Daarnaast is het vanwege de rol die een Franse president heeft ook aannemelijk dat IS via Hollande haar doelen wilde bereiken. Voornamelijk op het gebied van buitenlandsbeleid⁸ en defensie heeft de Franse president veel macht (Erk et al., 2013, p.90-93). Vanwege de directe adressering tot Hollande en zijn aanzienlijk grote rol als president zijnde, is geassumeerd dat IS Hollande wilde beïnvloeden om haar doelen te bereiken.

3.5. Het creëren van een crisissituatie door terroristen

In beide theorieën is een patroon te herkennen, dat in het figuur hieronder is weergegeven. De theorie omtrent crisissituaties loopt langs de volgende lijn: een crisissituatie heeft invloed op de politiek leider en zijn output, wat zich uit in zijn electorale winst of verlies en zijn beleid. Ook de theorie betreffende de weg richting de doelen van terroristische organisaties volgt een specifieke lijn: terroristen gebruiken terrorisme als een *repertoire of action* om een strategisch effect te bereiken, waarbij uiteindelijk het volk de politiek leider onder druk zet om veranderingen door te voeren in zijn beleid.

Uit dit figuur blijkt dat de twee lijnen voortkomend uit de theorieën overeenkomen en met elkaar samenhangen. Aangezien een terroristische daad een vorm van een *man-made* crisis is, is het aannemelijk te veronderstellen dat terroristen bewust streven naar een crisissituatie. Het zou goed mogelijk kunnen zijn dat terroristen de dynamiek van een crisissituatie, die zij aldus zelf hebben gecreëerd middels hun daden, gebruiken en hier op meeliften om op deze manier

⁸ In de Franse Constitutie staat vastgelegd dat de president veel vrijheid heeft wanneer het gaat om militaire troepen naar het buitenland sturen aangezien hij hiervoor geen toestemming van het parlement hoeft te krijgen (Lequesne, 2016, p.315).

hun doelen te bereiken. De dynamiek die onder meer ontstaat tijdens een crisis is namelijk dat er een machtsverschuiving plaatsvindt richting de leider. Dit maakt het mogelijk voor een leider om veranderingen door te voeren in het beleid. De veranderingen in het beleid door de leider zijn uiteindelijk zichtbaar in de output van het *learning*-proces van de leider. Daarnaast zorgt de dynamiek van een crisissituatie er ook voor dat een leider meer afhankelijk is van de publieke opinie. Dit omdat het volk de leider verantwoordelijk houdt voor zijn handelen tijdens de crisis. Uit de output van het *accountability*-proces van de leider blijkt zijn electorale winst of afstraffing.

Zodoende zorgt de dynamiek van een crisis er in feite voor dat zowel het beleid als de electorale positie van de leider onderhevig zijn aan veranderingen. Van deze dynamiek lijken terroristen gebruik te willen maken aangezien de factoren die de output van de politiek leider bepalen, beleid en publieke opinie (bepaalt de electorale positie), tevens de factoren zijn die terroristen trachten te beïnvloeden om hun doelen te behalen. Terroristen lijken aldus in feite bewust een rol te spelen in de processen die de output van een politiek leider bepalen. Terroristen willen veranderingen in het beleid van de politiek leider. Echter, indien de leider deze veranderingen niet doorvoert, hopen terroristen met hun strategisch effect⁹ te bereiken dat de het volk de leider zodanig dwingt de veranderingen in beleid alsnog door te voeren. Het volk kan een leider electoraal afstraffen indien hij geen gehoor geeft aan zijn wil. Het zou goed mogelijk kunnen zijn dat een electorale afstraffing van een politiek leider gunstig kan uitpakken voor terroristen, aangezien een nieuwe leider wellicht nieuw beleid voortbrengt, dat de doelen van de terroristen wel dient. Zodoende zijn de output van beide processen van de politiek leider tevens de factoren die uiteindelijk bepalen of de terroristen hun doelen hebben behaald. Op basis hiervan is het volgende te verwachten:

V3: Uit de output van Hollande blijkt tevens of IS haar doel achter de aanslagen heeft behaald.

⁹ Uit de *Strategic Model of Terrorism* volgt dat terroristen hopen dat door hun daden het volk druk uitoefent op hun politiek leider en hem dwingen zijn beleid te veranderen (Abrahms, 22 april 2015).

4. Methodologie

4.1. Methode

Dit onderzoek heeft als centrale vraag “in hoeverre hebben de daden van islamitische geïnspireerde terroristische organisaties invloed op de output van een politiek leider en is deze invloed zoals deze organisaties voor ogen hebben”. Aan de hand van de reeds geformuleerde verwachtingen in het theoretisch kader wordt gekeken of de theorieën zichtbaar zijn in de casus, de aanslagen in Parijs in november 2015 uitgevoerd door IS. De analyse geeft eerst een beschrijving van de output van Hollande naar aanleiding van de Parijs aanslagen en kijkt vervolgens naar de invloed van IS op deze output. Daarnaast beziet het onderzoek of de output de richting heeft die IS bedoelde. De aard van dit onderzoek is kwalitatief en wordt uitgevoerd middels een single case studie (Bryman, 2012, p.45). Het voordeel van een single case studie is dat dit onderzoek vanwege de diepgang in één casus, een holistisch beeld van het onderzoeksobject oplevert (Verschuren & Doorewaard, 2002, p.175). Het gebruik van een single case studie tast de externe validiteit van dit onderzoek echter aan, aangezien de resultaten uit één casus niet te generaliseren zijn tot andere casussen (Bryman, 2012, p.69). Zodoende is de ambitie van dit onderzoek niet om de resultaten te generaliseren, maar dient dit onderzoek slechts als voorbeeld van de theorieën.

4.2. Data en dataselectie

Volgens Verschuren & Doorewaard (2002, p.170) is het bij een single case studie van belang dat er sprake is van zogeheten bronnentriangulatie. Dit betekent dat het onderzoek meer bronnen raadpleegt om diepgang te kunnen garanderen. Zodoende gebruikt dit onderzoek de volgende bronnen: speeches, statement en verschillende documenten.

Speeches

Uit de theorie omtrent crisissituaties volgt dat politieke leiders in de acute fase van de crisis cruciale beslissingen nemen en deze richting het volk communiceren (Ansell et al., 2014, p.8). Volgens Boin et al. (2008, p.16) blijkt in de laatste fase van de crisis pas of deze beslissingen ook daadwerkelijk zijn doorgevoerd in het beleid. Aangezien dit onderzoek onder andere wil aantonen wat de uitkomst is van het *learning*-proces van Hollande, analyseert het de speeches van Hollande in de acute fase. Op deze manier kan het de cruciale beslissingen die Hollande richting het volk communiceerde vergelijken met zijn beleid dat (eventueel) na de crisis is

veranderd. Dit geeft inzicht in hoe de output tot stand kwam. Drie speeches van Hollande tijdens de acute fase bekijkt dit onderzoek, namelijk de speeches van 13 november 2015, 14 november 2015 en 16 november 2015. Deze betreffen respectievelijk zijn eerste publieke reactie na de aanslagen, zijn reactie nadat IS de aanslagen had opgeëist en zijn toespraak tegenover het Franse parlement en het congres, waarin hij toelichting geeft aan de maatregelen en beleidsplannen die hij wil treffen om de terroristische bedreiging te minimaliseren.

Documenten

Onder documenten verstaat dit onderzoek verschillende soorten bronnen, waaronder rapporten, kranten en staatsdocumenten. Het voordeel van het gebruik van documenten is dat deze niet specifiek ontwikkeld zijn voor het onderzoek. Ofwel: documenten zijn niet reactief (Bryman, 2012, p.543). Dit betekent dat ‘because they [documenten] have not been created specifically for the purposes of social research, the possibility of a reactive effect can be largely discounted as a limitation on the validity of data’ (Bryman, 2012, p.543). Dit onderzoek gebruikt verschillende documenten om het beleid van Hollande en de publieke opinie omtrent Hollande te analyseren.

4.3. Casus selectie

Indien een single case studie willekeurig is gekozen, vergroot dit de kans op een atypische uitkomst (Hartwick & Barki, 1994, p.295). Volgens Verschuren & Doorewaard (2002, p.170) is het om deze reden van belang de casus aldus welbewust te selecteren. De geselecteerde casus is de terroristische aanslagen in Parijs in november 2015. In de avond van 13 november 2015 voeren terroristen op acht verschillende plekken¹⁰ in Parijs (The New York Times, 9 november 2016) aanslagen uit met drie teams bestaande uit negen mannen (Beydoun, 2016, p.1275). Een dag na de aanslagen eist IS deze aanslagen op (Sharma, 14 november 2015).

De keuze voor deze casus heeft drie motivaties. Ten eerste is er voor IS gekozen als islamitisch geïnspireerde terroristische organisatie. Dit omdat deze organisatie de hedendaagse *dominant global force* is (Gartenstein-Ross, 2015, p.346). Dit houdt in dat IS tegenwoordig als de meest gevaarlijke en gevreesde *non-state military actor* op het

¹⁰ Er zijn kort na elkaar, in een periode van ongeveer een halfuur, meerdere (zelfmoord)aanslagen uitgevoerd op verschillende plekken in de stad, waaronder bij vier verschillende restaurants, het voetbalstadion Stade de France en de Bataclan concertzaal (Beydoun, 2016, p.1275; The New York Times, 9 november 2016).

internationale wereldtoneel wordt beschouwd (Makinda, 2016, p.90). Daarnaast is voor Frankrijk gekozen, omdat Frankrijk de laatste jaren vaak een target¹¹ van islamitisch geïnspireerd terrorisme blijkt te zijn (Malsin, 15 juli 2016; Vermaas, 15 juli 2016). Tot slot is gekozen voor de aanslagen in Parijs, omdat dit de heftigste en meest verwoestende aanslag¹² was die Frankrijk heeft gehad sinds de Tweede Wereldoorlog, er wordt veelal gerefereerd naar deze gebeurtenis als *France's 9/11* (Beydoun, 2016, p.1276; Institute for Economics & Peace (IEP), 2016, p.3). Deze casus heeft samengevat de kenmerken die typerend zijn voor de hedendaagse aanslagen en studie hiernaar kan verdere ontwikkeling van de theorieën stimuleren.

4.4. Operationalisering

Daden van islamitisch geïnspireerde terroristische organisaties

Kenmerkend voor terroristische organisaties is het feit dat zij een gewelddadige *repertoire of action* hebben. Achter hun daden zitten politieke claims en terroristen hopen middels hun daden hun doelen te behalen. Hetgeen een terroristische organisatie islamitisch geïnspireerd maakt, is het feit dat deze terroristen handelen in naam van Allah (Post & George, 2004, p.136). De operationalisering van een daad van een islamitisch geïnspireerde terroristische organisatie zijn de aanslagen in Parijs uitgevoerd door IS.

Output

Dit concept komt voort uit de theorie omtrent crisissituaties. De output van een politiek leider komt voort uit de processen *accountability* en *learning* en uit zich respectievelijk in de electorale positie van de leider en zijn beleid. De operationalisering van dit concept is de publieke opinie omtrent Hollande en het beleid van Hollande. De output van het *learning*-proces van Hollande kijkt slechts naar het beleid waar de cruciale beslissingen die hij in de acute fase maakt betrekking op hebben.

¹¹ Het rapport Global Terrorism Index 2016 heeft een ranking gemaakt van 130 landen waarbij elk land een bepaalde score krijgt wat betreft de impact van terrorisme in het betreffende land. Hierbij wordt een schaal van 0-10 gehanteerd, waarbij deze getallen respectievelijk staan voor geen impact van terrorisme en veel impact van terrorisme. Frankrijk staat op nummer 29 met een score van 5.603 (IEP, 2016, p.10). Dit land ervaart van alle landen in Europa het meest de impact van islamitisch geïnspireerd terrorisme. Oekraïne, zijnde een Oost-Europees land, staat boven Frankrijk, namelijk op nummer 11 (IEP, 2016, p.10). Echter, is er in dit land relatief minder sprake van islamitisch geïnspireerd terrorisme en vinden er voornamelijk aanslagen plaats door de zogeheten Donetsk People's Republic (IEP, 2016, p.13).

¹² In totaal zijn er 136 mensen omgekomen bij deze aanslagen (IEP, 2016, p.13).

Politiek leider

Dit is een individu die democratisch gekozen is voor zijn functie. Tevens heeft deze persoon een aanzienlijke rol in de besluitvorming van het beleid. Daarnaast neemt de macht van het individu toe wanneer er sprake is van een crisissituatie. De operationalisering van dit concept is de Franse president François Hollande. De Franse president is voor vijf jaar door het volk gekozen. In Frankrijk is sprake van een semi-presidentieel stelsel, wat betekent dat de invloed van de president groot is. Voornamelijk op het gebied van buitenlandsbeleid en defensie heeft de president veel inspraak (Erk et al., 2013, p.90-91). Bovendien heeft de Franse president enkele beduidende bevoegdheden, waaronder het land per decreet besturen in noodsituaties. Het uitroepen van een noodtoestand is een bevoegdheid die toebehoort aan slechts de Franse president (Erk et al., 2013, p.91) en maakt het tevens mogelijk voor de president om noodmaatregelen te treffen (Loof, 2016, p.158).

5. Resultaten en analyse

In deze sectie wordt gekeken of de reeds geformuleerde verwachtingen in de casus voorkomen. Eerst wordt beschreven hoe de invloed van de aanslagen in Parijs zichtbaar worden in de output van de processen *accountability* en *learning* in het geval van Hollande. Vervolgens wordt gekeken of de eis van IS achter de aanslagen is behaald en of IS invloed heeft gehad op de output van Hollande.

5.1. Verwachting 1

VI: In de periode na de crisis zal uit de output van het learning-proces blijken of de communicatie van Hollande bij de decision-making taak daadwerkelijk in het beleid is doorgevoerd.

Hollande sprak in zijn speech op 14 november 2015 over de Parijs aanslagen als een ‘oorlogsdaad’ van IS. Volgens De Hoop Scheffer et al. (2016, p.17) gebruikte Hollande bewust het woord ‘oorlog’, aangezien het hierdoor voor hem mogelijk was zijn initiatieven om het beleid te veranderen te rechtvaardigen. Zodoende gaf Hollande in zijn toespraak tegen het congres en het parlement op 16 november 2015 aan dat hij veranderingen wilde invoeren in het beleid, en acties wilde nemen om de terroristische dreiging te minimaliseren en om een

dergelijke crisis in de toekomst te kunnen voorkomen (France Diplomatie, 16 november 2015). Hij trekt hiermee de macht naar zich toe en is daarmee een duidelijke actor in de beleidsbepaling.

Op het gebied van het buitenlandsbeleid gaf Hollande in zijn toespraak op 16 november 2015 aan enkele veranderingen te willen doorvoeren. Ten eerste heeft hij om een spoedbijeenkomst van de VN-Veiligheidsraad gevraagd, omdat hij een resolutie wilde initiëren die stelt dat de gehele internationale gemeenschap zich in zal zetten om terrorisme te bestrijden (France Diplomatie, 16 november 2015). Op 20 november 2015 is de Resolutie 2249 aangenomen. Deze resolutie stelt dat alle VN-landen zich intensief moeten inzetten tegen het bestrijden van IS en de andere takken van Al Qaida. Elk land moet proberen een bijdrage te leveren in termen van militaire actie of politieke oplossingen (France Diplomatie, 20 november 2015). Dit vanwege de bedreiging die deze terroristische organisaties vormen voor de internationale vrede en veiligheid (United Nations Security Council, Resolution 2249, 2015). Hiermee verbreedde Hollande de aanval van IS van op alleen Frankrijk naar alle VN-leden.

Ook vertelde Hollande in zijn toespraak dat hij streeft naar een intensievere samenwerking met de EU-lidstaten op het gebied van terrorismebestrijding. Als gevolg van de aanslagen deed Hollande een beroep op de solidariteitsclausule, die beschreven staat in Artikel 42(7)¹³ van het Verdrag betreffende de Europese Unie (France Diplomatie, 16 november 2015). Sinds het bestaan van de clausule is er niet eerder beroep op gedaan en tevens is er geen precedent wat betreft de werking van de clausule. Om deze reden wordt het beroep van Hollande op de clausule beschouwd als een symbolische actie (Cîrlig, 2015, p.5). Hollande beriep zich namelijk op de clausule om bevestiging te krijgen van de EU-landen met betrekking tot hun solidariteit richting Frankrijk (Cîrlig, 2015, p.8). Zodoende is binnen de Raad Buitenlandse Zaken unaniem besloten om Frankrijk de hulp en steun te bieden die het land na de aanslagen nodig had (Cîrlig, 2015, p.5). Daarnaast attendeerde Hollande in zijn toespraak zijn EU-collega's er ook op om de controle op de externe grenzen aan te scherpen om te voorkomen dat *foreign fighters*¹⁴ terugkeren en meeliften op de vluchtelingenstroom (France Diplomatie, 16 november 2015). Om deze reden wilde Hollande dat de Europese Passagiersnamen

¹³ In dit artikel van het Verdrag betreffende de Europese Unie staat de solidariteitsclausule. Deze clausule stelt dat indien één staat wordt aangevallen, alle lidstaten de plicht hebben om hulp en ondersteuning te bieden (Verdrag betreffende de Europese Unie, 2012, Artikel 42.7).

¹⁴ In 2012 is dit begrip geïntroduceerd. *Foreign fighters* zijn individuen die hun land van herkomst of hun huidige verblijfplaats verlaten om deel te nemen aan de Syrische opstanden tegen het regime van Assad (Boutin et al., 2016, p.9).

Register (PNR)¹⁵ vóór het eind van 2015 werd goedgekeurd. In 2016 is deze regelgeving na vele onderhandelingen in werking getreden (Europarl, 2016). Hiermee kon Hollande met behulp van EU-steun een brede strenge maatregel invoeren om terroristen uit de EU te weren.

Bovendien drong Hollande er op aan meer luchtaanvallen in Syrië uit te voeren. Hoewel hij als directe reactie op de aanslagen reeds bevel gaf om Raqqa te bombarderen, wilt Hollande deze luchtaanvallen intensiveren en doorzetten (France Diplomatie, 16 november 2015). Met inmiddels meer dan 60 landen zit Frankrijk in de zogeheten *Global Coalition Against Daesh*^{16,17}. Frankrijk was tevens het eerste Europese land dat zich bij deze coalitie aansloot (De Hoop Scheffer et al., 2016, p.6). Sinds september 2014 draagt Frankrijk bij aan *Operation Chammal*¹⁸, een militaire operatie van de coalitie. Binnen deze coalitie levert elk land zijn eigen bijdrage op een wijze die in overeenstemming is met de nationale belangen (McInnis, 2016). Zodoende voert Frankrijk luchtoperaties uit in Irak, adviseert en traint de Iraakse veiligheidsmacht, en stuurt humanitaire en militaire goederen naar Iraakse gebieden (NOS, 6 oktober 2014; The Global Coalition Against Daesh, 1 februari 2016). Sinds september 2015 opereert Frankrijk in Syrië (The Global Coalition Against Daesh, 10 februari 2016). Volgens McInnis (2016, p.9) is Frankrijk tegenwoordig een van de militair actiefste landen binnen de coalitie als het gaat om luchtvaanvallen en de bijdrage aan militaire missies in Syrië en Irak. In samenwerking met de coalitie trad Hollande militair harder op tegen IS (France Diplomatie, maart 2017)

Tevens nam Hollande op het gebied van het binnenlandsbeleid ook enkele initiatieven tijdens de acute fase. Ten eerste gaf Hollande in zijn toespraak aan dat hij wil dat er aanpassingen in de Franse Constitutie volgen omtrent de noodtoestand. Volgens hem boden de twee noodregimes, die in de Constitutie staan omschreven, geen toepassende procedures¹⁹ voor de

¹⁵ Naar aanleiding van de toenemende terroristische aanslagen in Europa is er discussie omtrent het ontwikkelen van de Europese PNR. In dit register kan de informatie over passagiers worden opgeslagen, wat het mogelijk maakt om de *foreign fighters* goed in de gaten te kunnen houden (Europa Nu, 2016).

¹⁶ *Daesh* is een afwijkende term voor IS op basis van haar acroniem in het Arabisch (Stern & Berger, 2015, p.X)

¹⁷ Op 10 september 2014 kondigde de voormalig Amerikaanse president Barack Obama de formatie van een globale coalitie omtrent het bestrijden en verslaan van IS aan (McInnis, 2016, p.1). De coalitie opereert op basis van vijf hoofdlijnen bestaande uit de ondersteuning van militaire operaties; de stroming van *foreign fighters* stoppen; de toegang van IS tot financiering en fondsen onderscheppen; de ware aard van IS ontmaskeren en het aanpakken van humanitaire hulp en crises (McInnis, 2016, p.1).

¹⁸ *Operation Chammal*, de benaming van de missie onder de Franse strijdkrachten, is gestart op 19 september 2014 om de Amerikaanse luchtaanvallen tegen IS in Mosul, te Irak, te ondersteunen (Mackenzie, 12 januari 2016).

¹⁹ Om deze reden beriep Hollande zich direct na de aanslagen op de Wet 55-385, aangezien deze wet bruikbaar was om de uitbreiding van de bevoegdheden voor de politie om toekomstige terroristische aanslagen te

situatie na de Parijs aanslagen (France Diplomatie, 16 november 2015). Volgens Hollande bevindt Frankrijk zich in een nieuwe soort oorlog: een oorlog tegen wrede terroristen (France Diplomatie, 16 november 2015). Om deze reden wilde Hollande dat er aanpassingen zouden komen in de Constitutie, om een raamwerk te bieden waarin de standaardmaatregelen, procedures en bevoegdheden zijn geformuleerd voor vergelijkbare situaties in de toekomst. Echter, in 2016 trok Hollande zijn vraag voor aanpassingen in de Constitutie in²⁰ (Lequesne, 2016, p.308).

Daarnaast wilde Hollande een andere maatregel nemen na de aanslagen, namelijk dat het in het geval van individuen met een duale nationaliteit mogelijk moet worden de Franse nationaliteit te ontnemen indien een individu zich schuldig heeft bevonden aan een terroristische daad (France Diplomatie, 16 november 2015). Ook dit initiatief trok Hollande in 2016 in. De oppositie was namelijk van mening dat deze maatregel ook de Franse burgers met een immigrantenachtergrond negatief zou beïnvloeden (Breedem, 25 mei 2016).

Bovendien wilde Hollande dat de middelen voor het rechtssysteem en de veiligheidsmachts om terroristen op te sporen en te vervolgen aanzienlijk versterkt zouden worden (France Diplomatie, 16 november 2015). In 2016 zijn er reeds nieuwe wetten aangenomen door het parlement naar aanleiding van het verzoek van Hollande in zijn toespraak: flexibelere procedures voor het vasthouden van terroristische verdachten en huisarrest van verdachte individuen, het gebruik van dodelijke wapens om een aanval te stoppen is toegestaan en de procedures op het gebied van surveillance zijn soepeler en zijn tevens uitgebreid (Breedem, 25 mei 2016).

Zodoende was het voor Hollande mogelijk om maatregelen te treffen die de crisis konden minimaliseren, doordat hij op 13 november 2015 de noodtoestand uitriep. Als gevolg van de noodtoestand vond er in feite een machtsverschuiving richting Hollande plaats, waardoor het aannemelijk wordt dat de veranderingen in het beleid in de periode na de crisis aan hem zijn toe te rekenen. Volgens Boin et al. (2008, p.16) blijkt uit de output van het *learning*-proces in hoeverre de initiatieven waar een leider in de acute fase over spreekt daadwerkelijk zijn

voorkomen, hiermee te kunnen rechtvaardigen (France Diplomatie, 16 november 2015). Echter, voldeed ook deze wet niet aan de situatie waarin Frankrijk zich na de aanslagen bevond.

²⁰ Het economische beleid van Hollande was zeer impopulair binnen zowel zijn eigen partij als het parlement. Lequesne (2016, p.308) stelt dat dit de reden is dat deze hervorming in de Constitutie door Hollande is teruggetrokken, omdat hij wist dat hij vanwege zijn impopulariteit de amendementen niet door het parlement heen zou krijgen.

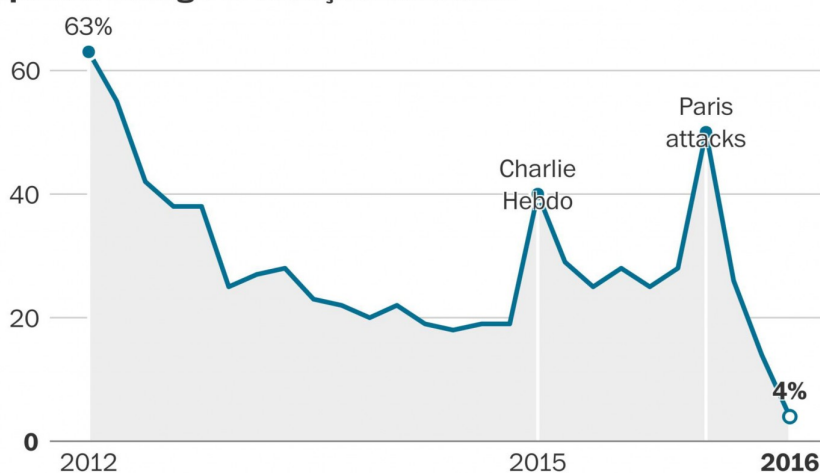
opgenomen in het beleid. In de casus lijkt de verwachting op basis van de theorie deels te kloppen. Op het gebied van het buitenlandsbeleid zijn alle initiatieven van Hollande opgenomen in het beleid. In tegenstelling tot de initiatieven op het gebied van het binnenlandsbeleid, waarvan de meeste voorstellen niet zijn opgenomen in het beleid.

5.2. Verwachting 2

In de periode na de crisis zal uit de output van het accountability proces blijken of Hollande electoraal beloond of gestraft wordt op basis zijn optreden in de acute fase van de crisis

Hollande blijkt de minst populaire Franse president van de afgelopen zestig jaar te zijn (NOS, 1 december 2016a). Toen hij in 2012 aantrad als president, bevond Frankrijk zich in een economische crisis: er was geen economische groei en er was een snel stijgende werkloosheid. Hollande bleek niet in staat te zijn deze economische problemen op te lossen, wat onder andere voor een groot deel aan zijn impopulariteit heeft bijgedragen (Clift & Kuhn, 2014, p.429).

Approval ratings of François Hollande

Source: Ifop/ TNS
THE WASHINGTON POST

Figuur 1: Goedkeuringratings omtrent François Hollande²¹

²¹ Geraadpleegd op 12 mei 2017 van https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/12/01/the-reason-french-president-hollande-wont-see-reelection-in-one-chart/?utm_term=.491c779146c0

In deze grafiek zijn de goedkeuringratings omtrent Hollande te zien. In 2015 heeft Frankrijk meerdere keren²² te maken gehad met terroristische aanslagen (De Hoop Scheffer et al., 2016, p.2). Bij de aanslagen op Charlie Hebdo en de aanslagen in Parijs zijn in de grafiek twee hoge pieken waar te nemen (Noack, 1 december 2016). Na beide aanslagen prees het volk Hollande voor zijn reacties en zijn genomen beslissingen op de terroristische aanslagen (Noack, 1 december 2016). Met name zijn beslissing na de Parijs aanslagen om IS meer te bombarderen, kon rekenen op veel publieke steun (Dahlgreen, 22 november 2015). Desalniettemin is te zien dat na beide terroristische aanslagen de goedkeuringratings wederom dalen. Eind oktober 2016 daalt het percentage naar slechts 4% van de respondenten die tevreden zijn over zijn prestaties tijdens zijn presidentschap (NOS, 1 december 2016a). Op 1 december 2016 laat Hollande weten dat hij zich niet kandidaat stelt voor een tweede termijn, wat opmerkelijk is, aangezien dit niet eerder voorgekomen is sinds het bestaan van de Vijfde Republiek (NOS, 1 december 2016b). Te weinig vertrouwen van het volk in zijn functioneren als president, heeft Hollande uiteindelijk doen besluiten zich niet herkiesbaar te stellen (Trouw, 1 december 2016).

Uit de theorie omtrent crisissituaties volgt dat een crisis ook invloed heeft op de output van het *accountability*-proces van een politiek leider. Zodoende wordt een leider ofwel electoraal beloond voor zijn optreden tijdens de crisis ofwel electoraal gestraft. Deze theorie lijkt in het geval van Hollande niet geheel te kloppen. Hollande lijkt electoraal afgestraft te zijn aangezien de lage goedkeuringratings het voor Hollande niet mogelijk maakte, om zich herkiesbaar te stellen. Echter, deze output is niet veroorzaakt door zijn optreden na de aanslagen. Het volk was namelijk zeer tevreden over het optreden van Hollande tijdens de crisis. Op basis van de stijging in de goedkeuringratings van Hollande is te verwachten dat Hollande juist electoraal beloond zou worden, aangezien het volk aldus tevreden was over zijn optreden. Echter, Dabi, baas van Ifop het Franse Instituut van de Publieke Opinie, voorspelde in 2015 dat ‘economic issues would ultimately decide Mr Hollande’s political fate’ (Lichfield, 19 januari 2015).

²² In totaal waren er in 2015 vijf (pogingen tot) terroristische aanslagen in Frankrijk (BBC, 26 juli 2016).

5.3. Verwachting 3

V3: Uit de output van Hollande blijkt tevens of IS haar doel achter de aanslagen heeft behaald.

De eis van IS achter de Parijs aanslagen was dat Frankrijk moet stoppen met het bombarderen van het kalifaat van IS. De output van het *learning*-proces van Hollande heeft aangetoond dat het beleid van Hollande niet in overeenstemming is met de eis van IS. De beslissing van Hollande om direct na de aanslagen Raqqa te bombarderen en tevens zijn besluit om militair actiever te opereren in Syrië in samenwerking met de coalitie staan lijnrecht tegenover de eis van IS. Daarnaast is het mogelijk te veronderstellen dat de output van het *accountability*-proces van Hollande gunstig zou kunnen zijn voor IS. Hollande heeft zich namelijk niet opnieuw verkiesbaar gesteld, aangezien de publieke opinie omtrent zijn presidentschap doorgaans negatief was (Trouw, 1 december 2016). Electorale afstraffing van Hollande zou gunstig kunnen zijn voor IS omdat een nieuwe leider wellicht nieuw beleid voort kan brengen, dat haar doelen wel dient. Desalniettemin blijkt dat het volk het optreden van Hollande na de aanslagen prees en achter zijn acties en plannen stond om de crisis te minimaliseren. Zijn electorale afstraffing kwam voort uit zijn tekortkomingen om de economische problemen waarmee Frankrijk in 2012 mee te maken had, op te lossen. Achteraf gezien is het mogelijk te veronderstellen dat het volk niet te beïnvloeden was door de aanslagen aangezien hun opinie over Hollande reeds vaststond op basis van zijn economische beleid. Zodoende is gebleken uit zowel de output van het *learning*-proces als de output van het *accountability*-proces van Hollande dat IS in beide gevallen haar doelen niet heeft kunnen halen.

6. Conclusie en discussie

In dit onderzoek stond de onderzoeksvraag “in hoeverre hebben de daden van islamitische geïnspireerde terroristische organisaties invloed op de output van een politiek leider en is deze invloed zoals deze organisaties voor ogen hebben” centraal. Aan de hand van de aanslagen in Parijs uitgevoerd door IS, die plaatsvonden onder het bewind van de president François Hollande, is gekeken of de theorieën in deze casus zichtbaar worden. Uit dit onderzoek blijkt dat de rol van een politiek leider, waar binnen de internationale betrekkingen doorgaans

weinig aandacht voor is, ten tijde van terroristische aanslagen, zijnde een crisissituatie, niet onderschat mag worden.

De theorie omtrent de machtsverschuiving richting de politiek leider ten tijde van een crisis lijkt in het geval van Hollande te kloppen. Doordat Hollande de noodtoestand uitriep, werd het voor hem mogelijk noodmaatregelen te treffen om de crisis te minimaliseren en openende hij een *window of opportunity*, die het mogelijk maakte om veranderingen in het beleid door te voeren. Daarnaast lijkt de theorie omtrent de doelen van terroristische organisaties ook te kloppen bij de Parijs aanslagen van IS. Zij wilde namelijk door haar aanslagen bereiken dat Frankrijk de bombardementen op haar kalifaat zouden stoppen. Hoewel het lastig is om het strategische effect, via het volk druk uitoefenen op de leider zodat de leider het beleid verandert, in het geval van IS aan te tonen, is het in deze casus aannemelijk dat zij Hollande wilde beïnvloeden om haar doelen te bereiken. Bovendien volgt uit de theorie omtrent crisissituaties dat de crisis invloed heeft op de output van een politiek leider zijnde zijn beleid en electorale positie. De aanslagen hebben voor een deel invloed gehad op zijn beleid, maar bleken geen invloed te hebben gehad op zijn electorale positie. Tevens lijken de theorieën omtrent crisissituaties en terrorisme enigszins samen te hangen. Terroristen creëren in feite een crisissituatie die het vervolgens mogelijk maakt dat de output van een leider onderhevig kan zijn aan veranderingen. Deze output van de leider kan terroristen begunstigen in het bereiken van hun doelen. In het geval van IS is gebleken dat de output van Hollande in beide gevallen niet haar doelen heeft kunnen dienen. Hollande maakte in zijn beleid de beslissing die lijnrecht tegenover het doel van IS stond door de luchtaanvallen in Syrië op IS te intensiveren. Hoewel de output wat betreft de electorale positie van Hollande een afstraffing lijkt te zijn, was dit niet vanwege zijn optreden tijdens de crisis, maar vanwege zijn tekortkomingen die reeds tijdens de economische crisis in 2012 aan het licht waren gekomen. Het volk was juist erg positief over het optreden van Hollande na de aanslagen, wat betekent dat ook de output van het *accountability*-proces de doelen van IS niet dient.

Op basis van de resultaten uit dit onderzoek zijn enkele aanmerkingen te maken. Ten eerste blijkt dat de initiatieven die Hollande wilde nemen op het gebied van het buitenlandsbeleid in de acute fase, uiteindelijk zijn geïmplementeerd in zijn beleid. De meeste initiatieven die betrekking hadden op het binnenlandsbeleid zijn niet tot stand gekomen in de output van het *learning*-proces van Hollande. Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat een Franse president meer macht heeft op het gebied van buitenlandsbeleid en controle van de

binnenlandse oppositie op dit gebied lastig is, waardoor hij makkelijker beslissingen kan nemen. Daarnaast is uit de output van Hollande gebleken dat IS haar doel niet heeft gehaald. Mogelijke verklaringen voor het niet behalen van haar doelen is wellicht de omvang van de aanslag, de inhoud van haar doelen of hun *repertoire of action*. Bovendien is gebleken dat de aanslagen geen invloed hebben kunnen hebben op de output van het *accountability*-proces van Hollande aangezien zijn electorale positie reeds vaststond naar aanleiding van zijn optreden tijdens de economische crisis van 2012. Een verklaring voor het feit dat de aanslagen geen invloed hebben gehad op de electorale positie is dat de impact van de economische crisis wellicht groter was. Zodoende kan toekomstig onderzoek wellicht bijdragen om deze verklaringen in kaart te brengen die de causaliteit kunnen versterken of verwerpen.

Aangezien dit onderzoek een single case studie is, is de externe validiteit laag. Zodoende, zijn er meerdere islamitisch geïnspireerde terroristische organisaties²³ die hoogstwaarschijnlijk andere doelen en eisen dan IS hebben. Andere doelen kunnen wellicht een andere invloed hebben op de output van een politiek leider. Daarnaast is in feite onderzocht hoe een externe gebeurtenis, zijnde een terroristische aanslag, invloed heeft op de output van een politiek leider. Er is voornamelijk aandacht besteed aan de contextuele aspecten²⁴. Naar onder andere de persoonlijkheidskarakteristieken van Hollande is niet gekeken. Vervolgonderzoeken naar zowel de verschillende doelen van verschillende islamitisch geïnspireerde terroristische organisaties als de persoonlijkheidskarakteristieken van een leider zouden nieuwe inzichten kunnen geven en kunnen bijdragen aan de probleemstelling rond de invloed van islamitisch geïnspireerde terroristische organisaties op politieke leiders.

Tijdens het schrijven van dit onderzoek zijn er meerdere aanslagen gepleegd door IS in Europa²⁵. Het is heel goed mogelijk dat er in de komende jaren meerdere aanslagen van IS zullen volgen. Veel politieke leiders maken onder hun bewind voor het eerst deze aanslagen mee en zullen deze hoogstwaarschijnlijk meerdere keren meemaken. Dit onderzoek hoopt zodoende een inzicht te bieden in de Parijs aanslagen en de invloed daarvan op François Hollande.

²³ Een volledig overzicht van alle islamitisch geïnspireerde terroristische organisaties is geraadpleegd op 9 juni 2017 van <https://www.state.gov/documents/organization/258249.pdf>

²⁴ Met contextuele aspecten wordt het volgende bedoeld: verschil tussen 'normale' politiek en politiek ten tijde van crisis, de machtsverschuiving richting de politiek leider en manifestaties van deze macht.

²⁵ Een overzicht van de recentelijke aanslagen door IS in Europa is geraadpleegd op 9 juni 2017 van <https://www.metronieuws.nl/nieuws/buitenland/2017/05/de-7-terreuraanslagen-in-europa-van-2017>

7. Bibliografie

- Abrahms, M. (2008). What Terrorists Really Want: Terrorist Motives and Counterterrorism Strategy. *International Security*, 32(4), 78-105.
- Abrahms, M. (2015, 22 april). *Why Groups Use Terrorism: A Reassessment of the Conventional Wisdom*. Geraadpleegd op 11 mei van <https://politicalviolenceataglance.org/2015/04/22/why-groups-use-terrorism-a-reassessment-of-the-conventional-wisdom/>
- Ansell, C., Boin, A. & 't Hart, P. (2014). *Political Leadership in Times of Crisis*. Geraadpleegd op 2 april 2017 van <http://www.oxfordhandbooks.com/>
- BBC (2016, 26 juli). *Timeline: Attacks in France*. Geraadpleegd op 12 mei 2017 van <http://www.bbc.com/news/world-europe-33288542>
- Beck, C.J. (2008). The contribution of social movement theory to understanding terrorism. *Sociology Compass*, 2(5), 1565-1581.
- Beydoun, K.A. (2016). Beyond the Paris Attacks: Unveiling the War within French Counterterror Policy. *American University Law Review*, 65(1273), 1273-1334.
- Boin, A. & 't Hart, P.T. (2003). Public Leadership in Times of Crisis: Mission Impossible?. *Public Administration Review*, 63(5), 544-553.
- Boin, A., 't Hart, P. & Stern, E. (2005). *The Politics of Crisis Management: Public Leadership Under Pressure*. Cambridge University Press.
- Boin, A., McConnell, A. & 't Hart, P. (2008). *Governing After Crisis: The Politics of Investigation Accountability and Learning*. Cambridge University Press.
- Boutin, B., Chauzal, G., Dorsey, J., Jegerings, M., Paulussen, C. & Pohl, J. et al. (2016). *The Foreign Fighters Phenomenon in the European Union: Profiles, Threats & Policies*. Geraadpleegd op 9 juni 2017 van https://www.icct.nl/wp-content/uploads/2016/03/ICCT-Report_Foreign-Fighters-Phenomenon-in-the-EU_1-April-2016_including-AnnexesLinks.pdf
- Breeden, A. (2016, 25 mei). French Authorities Given Broader Powers to Fight Terrorism. Geraadpleegd op 13 mei 2017 van <https://www.nytimes.com/2016/05/26/world/europe/france-terrorism-laws.html>
- Bryman, A. (2012). *Social Research Methods*. New York: Oxford University Press.
- Byman, D. (2015). *Al Qaeda, The Islamic State, and the Global Jihadist Movement: What Everyone Needs to Know*. Oxford: Oxford University Press.
- Byman, D.L. & Pollack, K.M. (2001). Let Us Now Praise Great Man: Bringing the Statesman Back. *International Security*, 25(4), 107-146.
- Chossudovsky, M. (2016, 13 november). *Commemorating the November 2015 Paris Terrorist Attacks: '9/11 French-Style', 'Le 11 septembre à la française'*. Geraadpleegd op 11 mei 2017 van <http://www.globalresearch.ca/the-paris-terrorist-attacks-911-french-style-le-11-septembre-a-la-francaise/5488896>
- Cîrlig, C. (2015). *The EU's mutual assistance clause: First ever activation of Article 42(7) TEU*. Geraadpleegd op 12 mei 2017 van [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/nl/document.html?reference=EPRS_BRI\(2015\)572799](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/nl/document.html?reference=EPRS_BRI(2015)572799)
- Clift, B. & Kuhn, R. (2014). The Hollande Presidency, 2012-14. *Modern & Contemporary France*, 22(4), 425-434.
- Criado, H. (2017). What Makes Terrorism Salient? Terrorist Strategies, Political Competition, and Public Opinion. *Terrorism and Political Violence*, 29(2), 197-214.

- Dahlgreen, W. (2015, 22 november). *3 in 4 French support intensifying air strikes on ISIS*. Geraadpleegd op 9 juni 2017 van <https://yougov.co.uk/news/2015/11/22/3-4-french-support-intensifying-air-strikes-isis/>
- De Hoop Scheffer, A., Michelot, M. & Quencez, M. (2016). *After the Terror Attacks of 2015: A French Activist Foreign Policy Here to Stay?*. Geraadpleegd op 10 mei 2017 van <http://www.gmfus.org/publications/after-terror-attacks-2015>
- De Wijk, R. (2008). Strategische logica en de modus operandi van het jihadistische terrorisme. In E.R. Muller, U. Rosenthal & R. de Wijk (red.), *Terrorisme: Studies over terrorisme en terrorismebestrijding*. Kluwer.
- Della Porta, D. (2008). Research on social movements and political violence. *Qualitative sociology*, 31(3), 221-230.
- Drennan, L.T. & McConnell, A. (2007). *Risk and crisis management in the public sector Abingdon*: Routledge.
- Europa Nu (2016). *Europees Passagiersnamen Register (EU PNR)*. Geraadpleegd 13 mei 2017 van https://www.europa-nu.nl/id/vjqsh7nzys8/europees_passagiersnamen_register_eu_pnr
- Europarl (2016). *EU Passenger Name Record (European PNR)*. Geraadpleegd op 12 mei 2017 van [http://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-area-of-justice-and-fundamental-rights/file-eu-passenger-name-record-\(european-pnr\)](http://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-area-of-justice-and-fundamental-rights/file-eu-passenger-name-record-(european-pnr))
- France Diplomatie (2015, 16 november). *Speech by the President of the Republic before a joint session of Parliament (Versailles, November 16, 2015)*. Geraadpleegd op 4 mei 2017 van <http://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/defence-security/parisattacks-paris-terror-attacks-november-2015/article/speech-by-the-president-of-the-republic-before-a-joint-session-of-parliament>
- France Diplomatie (2015, 20 november). *#ParisAttacks – Paris terror attacks (november 2015)*. Geraadpleegd op 12 mei van <http://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/defence-security/parisattacks-paris-terror-attacks-november-2015/>
- France Diplomatie (maart 2017). *Interactive map of the military victories of the global coalition against daesh, city by city*. Geraadpleegd op 9 juni 2017 van <http://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/north-africa-and-middle-east/france-s-action-within-the-global-coalition-against-daesh/article/map-of-military-victories-by-the-international-coalition-against-daesh-08-16>
- Frans Constitutie (1958). *Constitution of 4 October 1958*. Geraadpleegd op 11 mei 2017 van <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/english/constitution/constitution-of-4-october-1958.25742.html>
- Gartenstein-Ross, D. (2015). The genesis, rise, and uncertain future of al-Qaeda. In R.D. Law (red.), *The Routledge History of Terrorism*. New York: Routledge.
- Hartwick, J. & Barki, H. (1994). Research Report – Hypothesis Testing and Hypothesis Generating Research: An Example from the User Participation Literature. *Information Systems Research*, 5(4), 446-449.
- Hassan, R. (2016). ISIS and the Caliphate. *Australian Journal of Political Science*, 51(4), 759-771.
- Hermann, M.G. & Hagan, J.D. (1998). International Decision Making: Leadership Matters. *Foreign Policy*, 124-137.
- Hermann, M.G. & Kegley, C.W. (1995) Rethinking Democracy and International Peace: Perspectives from Political Psychology. *International Studies Quarterly*, 39(4), 511-533.
- Institute for Economics & Peace (2016). *Global Terrorism Index 2016*. Geraadpleegd op 2 mei 2017 van <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2016/11/Global-Terrorism-Index-2016.2.pdf>

- Jenkins, N. (2016, 20 december). A Timeline of Recent Terrorist Attacks in Europe. Geraadpleegd op 2 april 2017 van <http://time.com/4607481/europe-terrorism-timeline-berlin-paris-nice-brussels/>
- Kampmark, B. (2015, 29 november). *Straining the Republic: France's State of Emergency*. Geraadpleegd op 11 mei 2017 van <http://www.globalresearch.ca/straining-the-republic-frances-state-of-emergency/5492171>
- Kydd, A.H. & Walter, B.F. (2006). The Strategies of Terrorism. *International Security*, 31(1), 49-80.
- Lequesne, C. (2016). French Foreign Policy and Security Challenges After the Paris Attacks. *Contemporary Security Policy*, 37(2), 306-318.
- Lichfield, J. (2015, 19 januari). Paris attacks: François Hollande sees his popularity ratings double in wake of strong French response to Charlie Hebdo killings. Geraadpleegd op 12 mei 2017 van <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/paris-attacks-francois-hollande-sees-his-popularity-ratings-double-in-wake-of-strong-french-response-9988775.html>
- Pew Research (2017, 27 februari). *Muslims and Islam: Key findings in the U.S. and around the world*. Geraadpleegd op 25 april 2017 van <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/02/27/muslims-and-islam-key-findings-in-the-u-s-and-around-the-world/>
- Loof, J.P. (2016). De Noodtoestand in Frankrijk na de Aanslagen in Parijs: Mensenrechtenbescherming op een Lager Pitje. *Tijdschrift voor Constitutioneel Recht*, 153-167.
- Mackenzie, C. (2016, 12 januari). *Operation Chammal Overview*. Geraadpleegd op 10 mei 2017 van <http://forcesoperations.com/en/operation-chammal-overview/>
- Makinda, S. (2016). Terrorism in International Society: An Eclectic Perspective. *Journal of Asian Security and International Affairs*, 3(1), 90-101.
- Malsin, J. (2016, 15 juli). Why France Has Become the Number One Target for Terror. Geraadpleegd op 2 mei 2017 van <http://time.com/4407810/nice-attack-france-target-jihadists-terrorism/>
- McDermott, R. (2014). The Biological Bases for Aggressiveness and Nonaggressiveness in Presidents. *Foreign Policy Analysis*, 313-327.
- McInnis, K.J. (2015). Coalition Contributions to Countering the Islamic State. *Congressional Research*, 1-13.
- Metro (2017, 23 mei). De 7 terreuraanslagen in Europa van 2017. Geraadpleegd op 9 juni 2017 van <https://www.metronieuws.nl/nieuws/buitenland/2017/05/de-7-terreuraanslagen-in-europa-van-2017>
- Nesser, P. (2015). *Islamist Terrorism in Europe: A History*. Hurst & Company.
- Neustadt, R.E. (1990). *Presidential Power and the Modern Presidents: the Politics of Leadership from Roosevelt to Reagan*. New York: Free Press.
- Noack, R. (2016, 1 december). The reason French President Hollande won't seek reelection, in one chart. Geraadpleegd op 12 mei 2017 van https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/12/01/the-reason-french-president-hollande-wont-seek-reelection-in-one-chart/?utm_term=.491c779146c0
- NOS (2014, 6 oktober). *IS-coalitie: wie doet wat?*. Geraadpleegd op 10 mei 2017 van <http://nos.nl/artikel/705770-is-coalitie-wie-doet-wat.html>
- NOS (2016, 14 december). *Noodtoestand Frankrijk verlengd tot één dag na 14 juli*. Geraadpleegd op 11 mei 2017 van <http://nos.nl/artikel/2148257-noodtoestand-frankrijk-verlengd-tot-na-een-dag-na-14-juli.html>
- NOS (2016a, 1 december). *Hollande is de minst populaire Franse president ooit*. Geraadpleegd op 25 april 2017 van <http://nos.nl/artikel/2146025-hollande-is-minst-populaire-franse-president-ooit.html>

- NOS (2016b, 1 december). *Hollande stelt zich niet herkiesbaar als Franse president*. Geraadpleegd op 12 mei 2017 van <http://nos.nl/artikel/2146017-hollande-stelt-zich-niet-herkiesbaar-als-franse-president.html>
- Peoples, C. & Vaughan-Williams, N. (2015). *Critical Security Studies: An Introduction*. New York: Routledge.
- Post, J.M. & George, A. (2004). *Leaders and their followers in a dangerous world: The psychology of political behaviour*. Cornell University Press.
- Rosenthal, U. (2008). Terrorisme. In R. de Wijk (red.), *Terrorisme: studies over terrorisme en terrorismebestrijding*. Kluwer.
- Rosenthal, U. & Muller, E.R. (2008). Terrorismebestrijding en crisismanagement. In E.R. Muller, U. Rosenthal & R. de Wijk (red.), *Terrorisme: Studies over terrorisme en terrorismebestrijding*. Kluwer.
- Sharma, S. (2015, 13 november). 'It is horror': French President Hollande's remarks after Paris Attacks. Geraadpleegd op 10 mei 2017 van https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/11/13/it-is-horror-french-president-hollandes-remarks-after-paris-attacks/?utm_term=.94c660bca1ae
- Sharma, S. (2015, 14 november). Islamic State claims responsibility for Paris Attacks. Geraadpleegd op 25 april 2017 van https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/11/14/islamic-state-claims-responsibility-for-paris-attacks/?utm_term=.eaf1780d236e
- SITE Intelligence Group (2015, 14 november). *IS claims Paris Attacks, Warns Operation is 'first of the storm'*. Geraadpleegd op 8 mei 2017 van <https://ent.siteintelgroup.com/Statements/is-claims-paris-attacks-warns-operation-is-first-of-the-storm.html>
- Sprusansky, D. (2014). Understanding ISIS: frequently asked questions. *The Washington Report on Middle East Affairs*, 33(7), 19.
- Sterkenburg, N. (2015, 14 november). Aanslag Parijs is meer dan een aanval op het vrije Westen. Geraadpleegd op 8 mei 2017 van <http://www.elsevier.nl/buitenland/blog/2015/11/aanslag-parijs-is-meer-dan-een-aanval-op-het-vrije-westen-2718299W/>
- Stern, J. & Berger, J.M. (2015). *ISIS: The state of terror*. HarperCollins.
- The Global Coalition Against Daesh (2016, 1 februari). *What are the objectives of France and its partners within the Global Coalition Against Daesh*. Geraadpleegd op 10 mei 2017 van <http://theglobalcoalition.org/en/what-are-the-objectives-of-france-and-its-partners-in-the-global-coalition-against-daesh/>
- The Global Coalition Against Daesh (2016, 10 februari). *How is France countering Daesh military and politically?*. Geraadpleegd op 10 mei 2017 van <http://theglobalcoalition.org/en/what-military-and-political-steps-has-france-taken-to-combat-daesh/>
- The New York Times (2016, 9 november). Three Hours of Terror in Paris, Moment by Moment. Geraadpleegd op 25 april 2017 van <https://www.nytimes.com/interactive/2015/11/13/world/europe/paris-shooting-attacks.html>
- Tilly, C. & Tarrow, S. (2015). *Contentious Politics*. Oxford University Press.
- Trouw (2016, 1 december). François Hollande stelt zich niet opnieuw verkiesbaar als president. Geraadpleegd op 9 juni 2017 van <https://www.trouw.nl/home/francois-hollande-stelt-zich-niet-opnieuw-verkiesbaar-als-president~a6117ae2/>
- United Nations Security Council (2015). *Resolution 2249 (2015)*. Geraadpleegd op 12 mei 2017 van http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2249.pdf

- U.S. Department of State (2016). *Country Reports on Terrorism 2015*. Geraadpleegd op 9 juni 2017 van <https://www.state.gov/documents/organization/258249.pdf>
- Van den Dool, P. (2015, 15 november). Franse luchtmacht bestookt IS in Raqqa in reactie op aanslagen. Geraadpleegd 12 mei 2017 van <https://www.nrc.nl/nieuws/2015/11/15/franse-luchtaanvallen-op-doelen-is-in-syrische-stad-raqqa-a1411468>
- Verdrag Betreffende de Europese Unie (2012). *Verdrag Betreffende de Europese Unie*. Geraadpleegd op 12 mei 2017 van <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/nl/TXT/?uri=CELEX%3A12012M%2FTXT>
- Vermaas, P. (2016, 15 juli). Waarom is Frankrijk steeds doelwit?. Geraadpleegd op 2 mei 2017 van <https://www.nrc.nl/nieuws/2016/07/15/waarom-woorden-aanslagen-zo-vaak-in-frankrijk-gepleegd-3266809-a1511856>
- Verschuren, P. & Doorewaard, H. (2002). *Het ontwerpen van een onderzoek*. Uitgeverij LEMMA BV.
- Wight, C. (2009). Theorising terrorism: the state, structure and history. *International Relations*, 23(1), 99-106.